

Мета роботи. Дослідження пов'язане з аналізом епістоляріїв, що зберігаються в архіві М. Комарова у Відділі рідкісних видань і рукописів Одеської національної наукової бібліотеки. Метою роботи є з'ясування цінності цих листів для шевченкознавства, визначення основних тем, що стосуються постаті Т. Шевченка, кола діячів, які писали до Михайла Комарова на подібну тематику, та місця самого М. Комарова у збереженні пам'яті та вшануванні Кобзаря. **Методологія дослідження** базується на принципах історизму, об'єктивності, а також на загальноісторичних методах – хронологічному, ретроспективному, проблемно-тематичному та статистично-аналітичному. **Наукова новизна** роботи полягає у здійсненні огляду шевченкознавчих сюжетів, присутніх у неопублікованих листах до М. Комарова. Визначено, які з матеріалів становлять наукову цінність та можуть залучатися до подальших досліджень. З'ясовано коло осіб, які писали до одеського діяча на шевченківську тематику та з якою метою. Відзначено факти, що свідчать про провідну роль М. Комарова в розвитку шевченкознавчих студій кінця XIX – початку XX ст. **Висновки.** У збережених до сьогодні листах, надісланих до М. Комарова, наведено багато різноманітних фактів, які прямо чи опосередковано пов'язані із шевченкознавством. Найбільшу цінність вони становлять для історії вшанування постаті Т. Шевченка в різних регіонах України та Санкт-Петербурзі, також – для історії складання бібліографії Т. Шевченка. Листи певною мірою доповнюють відомості про видання творів Кобзаря. Факти з життя видатного поета, які на момент написання листів були маловідомими, сьогодні вже є добре сприйнятими в шевченкознавчих студіях. Важливим аспектом листів до Михайла Комарова є визнання сучасниками його значення у формуванні й накопиченні знань про Кобзаря, про що зустрічаються згадки в листах від Ц. Білиловського, В. Леонтовича, Є. Чикаленка та інших, а Б. Грінченко навіть спрямовував зацікавлених, як у випадку з І. Белоусовим, до М. Комарова по шевченкознавчі консультації.